

VĒSTURES AVOTI

LATVIJAS CENTRĀLĀS PADOMES RADISTS EMĪLS VECMANIS (1913–2006)

(*Nobeigums, sākumu sk. žurnāla 2013. g. 3. nr.*)

Izraksti no apsūdzības slēdziena un tiesas prāvas Nr. 21

APSTIPRINU

LATV. PSR VALSTS DROŠĪBAS MINISTRA VIETN[IEKS]
PULKVEDIS

Salomatova paraksts (SALOMATOVŠ)

1946. gada 10. aprīlī

Apstiprinu
Lietu nosūtīt izskatīšanai
Latv. PSR IeM karaspēka KT
Latv. PSR IeTK karaspēka kara prokurora vietn[ieks]
justīcijas gvardes majors
(Dmitrijevs)

Dmitrijeva paraksts

18.04.1946. g.

APSŪDZĪBAS SLĒDZIENS¹

[...] Katra apsūdzētā praktiskā līdzdalībā noziedzīgajā darbībā noskaidrots sekojošais:²

[...] 12. VECMANIS E. E. – ir aktīvs biedrs pretpadomju nacionālistiskajā organizācijā “LCP”, kurā tika iesaistīts 1944. gada novembrī. Līdz Vācijas kapitulācijas dienai organizācijā tika izmantots kā radists sakaru nodibināšanai ar viņa rīcībā esošo radioraidītāju palīdzību ar “LCP” vadību, kura atradās Zviedrijā, kā arī pārraidīja spieģošanas rakstura ziņas zviedru un angļu izlūkošanas orgāniem. [...] ³

Pēc Vācijas kapitulācijas palika [šeit] kā “LCP” dalībnieks ar uzdevumu veikt pretpadomju nacionālistisku darbību atbrīvotajā Latv. PSR teritorijā, kā arī uzturēt sakarus ar Zviedriju. Savā noziedzīgajā darbībā uzturēja kontaktus ar “LCP” Ventspils grupas dalībniekiem MEŽAKU, BERGMANI, KLIBIĶI Albertu un Pēteri un TUNNI, ar kuriem vairākkārt mēģināja nodibināt sakarus ar “LCP” Zviedrijas centru, lai saņemtu direktīvas pretpadomju graujošajā darbībā. [...]

Izvirzītajā apsūdzībā VECMANIS E. E. atzina sevi par vainīgu.
[...]

Bez tam tiek atmaskots ar arestēto – FRIŠENFELDA K.-E. K., ARNĪŠA A. K., MEŽAKA V. K., KLIBIČA P. P., KLIBIČA A. P., TUŅŅA F. K., VOSAS H. J.,⁴ BERGMANA A. A. liecībām, konfrontācijām ar TUNNI, ARNĪTI, KLIBIČI A., KLIBIČI P., BERGMANI, FRIŠENFELDU un lietiskajiem pierādījumiem. [...]⁵

Uz izklāstītā pamata – TIEK APSŪDZĒTI: [...]⁶

[...] 12. VECMANIS Emīls Ernesta d., dzimis 1913. g. Rīgas pils[ētā], LPSR, latvietis, PSRS pils[onis], b[ez]p[artejisks], cēlies no strādnieka ģimenes, ar vidējo tehnisko izglītību, pēc profesijas tehniķis-elektriķis, neprecējies, agrāk nesodīts.

Līdz arestam dzīvoja
Ventspils pils[ētā], dz[elz]c[eļa] stacijas
m[ājā] [Nr.] 14, strādāja par
Ventspils stac[ijas] dz[elz]c[eļa] depo
elektroapakststacijas priekšnieka vietn[ieku], –

[APSŪDZĒTS] PAR TO, ka: bija aktīvs pretpadomju nacionālistiskās organizācijas “LCP” dalībnieks, uzturēja radiosarusus ar šīs organizācijas vadību, kura atradās Zviedrijā, kā arī ar angļu un zviedru izlūkorgāniem.

Pēc Vācijas kapitulācijas palika atbrīvotajā teritorijā ar uzdevumu izvērst graujošu pretpadomju darbību, glabāja radiouztveršanas un raidīšanas aparātu, ar kuru mēģināja no jauna nodibināt sakarus ar Zviedriju, t.i., par noziegumiem,⁷

kas paredzēti pēc KPFSR KK 58-1a un 58-11 p[anta]. [...]⁸

Vadoties pēc KPFSR KPK 208. p[anta], izmeklēšanas lietu Nr. 6865 FRIŠENFELDA K.-E. K., RĀRA K. P.,⁹ ARNĪŠA A. K. un citu (kopā 34 cilvēku) apsūdzībā nosūtīt ar kara prokurora starpniecību pēc tiesas piekritis.

Apsūdzības slēdziens sastādīts 1946. g. 8. aprīlī Rīgas pils[ētā].

LPSR VDM I[ZMEKLĒŠANAS] D[AĻAS] 2. NOD[AĻAS] VEC[ĀKAIS] IZMEKLĒTĀJS

KAPTEINIS *paraksts* (ŠČEMEĻEVS)

“PIEKRĪTAM” LATV. PSR I[ZMEKLĒŠANAS] D[AĻAS] 2. NOD[AĻAS] PRIEKŠN[IEKA] VIETN[IEKS]

KAPTEINIS *paraksts* (TOLSTOVS)

LPSR VDM IZMEKL[ĒŠANAS] DAĻAS PRIEKŠNIEKS

MAJORS *paraksts* (KNIPSTS) [...].¹⁰

Nr. 22

Lieta Nr. 1454

Piln[īgi] slepeni.

Tiesas sēdes
PROTOKOLS

1946. g. 11.–16. maijā Latv. PSR IeTK karaspēka Kara tribunāls slēgtā tiesas sēdē Rīgas pils[ētā] KT telpās [...] ¹¹

[...] 12. Apsūdzētā Vecmaņa liecības.

No 1941. g. maija līdz aresta dienai es strādāju Ventspils pils[ētas] depo. 1944. g. jūnijā es nodibināju sakarus ar grupu, kas nosūtīja pils[oņus] uz Zviedriju. Pie manis atnāca Lapiņš Žanis un piedāvāja man palīdzēt tiem, kuri devās uz Zviedriju, kam es devu savu piekrišanu. Tas nebija tas Lapiņš, kurš dienēja “SS” policijā. Viņš strādāja depo. Līdz pat kapitulācijai man bija sakari ar nosaukto grupu. Praktiski es nodevu radiogrammas un pieņēmu tās uz Zviedriju un no Zviedrijas pēc šifra. Tādēļ es tekstu nezināju. Izmeklēšanā es neteicu, ka nodevu spiegošanas rakstura ziņas. Es nezināju nevienas radiogrammas tekstu. Mēnesī es nodevu 3–4 reizes – ne vairāk. Pēc kapitulācijas es pārtraucu šo darbu pilnīgi un noslēpu rāciju, t.i., nodevu Ventspils pils[ētas] VDTK manā aresta dienā. Nodevu es rāciju pēc Arnīša rīkojuma. Līdz viņa arestam es rāciju labprātīgi nenodevu, un tāpēc manā aresta dienā es to nenodevu, bet to man izņēma. Mežaku un Begmani es labi pazīstu. Klibiķi A. es arī pazīstu kā manu priekšnieku darbā no 1945. g. jūnija. Ar Klibiķi P. es iepazinos 1945. g. jūlijā. Tunni es iepazinu 1945. [tā tekstā, īstenībā 1944. – Dz. Ē.] g. oktobrī. Ar Zviedriju mēs mēģinājām nodibināt sakarus pēc kapitulācijas (1945. g. augustā). Toreiz pie manis atnāca Klibiķis A. un lūdza pārbaudīt rāciju, kas atradās pie viņa. Tā bija otra rācija. Es viņam sacīju, ka raidītājs ir bojāts. Ar to viss beidzās. Klibiķi man teica, ka viņi mēģina nodibināt sakarus ar Zviedriju, un lūdza mani sniegt viņiem palīdzību, bet es praktiski viņiem nepalīdzēju. Viņi man uzticējās, zinot, ka es viņus nenodošu, jo es neesmu nodevējs. Savu neapmierinātību ar Padomju varu es paudu ar neapmierinātību ar to, ka darbā trūka materiālu, bet vairāk es ne ar ko neesmu neapmierināts ar Padomju varu. Mans priekšnieks bija Klibiķis [A.], bet viņš nepalīdzēja materiālu iegādē. Es pats biju 1. elektrostacijas priekšnieks. Pēc kapitulācijas es pat nemēģināju nodibināt sakarus ar Zviedriju. Rāciju, kuru es slēpu, es saņēmu 1944. g. oktobrī, un es nepiedāvāju to izmantot tā iemesla dēļ, ka nebija atstāti ne šifri, ne pazišanās signāli. Savu rāciju es labprātīgi nenodevu padomju orgāniem tāpēc, ka apsoliju Arnītim nevienam to neatdot, bet tikai viņam vai kādam citam pēc viņa rekomendācijas. Es zināju, ka viņš 8.V.[19]45. g. aizbrauca uz Zviedriju. ¹²

[...] Tiesas izmeklēšana pasludināta par pabeigtu un apsūdzētajiem tiek dots pēdējais vārds, kurā viņi teica:

[...] 12. Vecmanis – “lūdzu atļauju satikt vecākus”. [...] ¹³

Emīla Vecmaņa tēva Ernesta Vecmaņa lūgums

Nr. 23

Rīgā

5. jūn[ijā] 1946. g.

Cien. b. Kalnbērziņ!¹⁴

Griežos pie Jums kā pie sava Augstākās padomes deputāta ar ļoti lielu un sirsnīgu lūgumu dēļ sava dēla Emīla Vecmaņa Ernesta dēla, kurš dzimis 1913. g. 5. novembrī Rīgā. Viņš strādāja kādus 6 gadus kā elektrotehniķis Ventspils dzelzceļa depo ar nevainojamu darba gaitu. 1945. g. 1. novembrī viņu arestēja un š.g. aprīlī¹⁵ viņam piesprieda brīvības atņemšanu uz 15 gadiem, dēļ kādas vainas, to nezinu un arī nevaru iedomāties. Vācu okupācijas laikā viņš sūtīja kādas pāris reizes naudu, ar kuru palīdzēju kādai ebreju ģimenei, kurai bija maza meitiņa, arī devu konservus, kad no vāciešiem kādreiz dabūju. Kā to Jūs paši ziniet, ka tas bija aizliegts pat ar nāves sodu. Reiz, kad veda garām krievu kara gūstekņus un viens no viņiem bija tuvu nāvei, to divi biedri veda. To redzot, skrējām un iedevām kukulīti baltas maizes, neraugoties uz to, ka vācu kareivji ar šautenēm bija apkārt un cilvēki sauca: neskrejiet [tā tekstā. – Dz. Ē.], nošaus, tomēr maizīti iedevām un laimīgi tikām prom.

Viss, ko te rakstu, ir patiesība. No tam [tā tekstā. – Dz. Ē.] variet spriest, ka esam cilvēki, kuri cienām visu tautu labos cilvēkus un arī valdības, kuras cenšas nabaga cilvēkiem labu darīt. Pats esmu sācis savu maizīti pelnīt no 7 gadu vecuma, jo tēvs nomira. Tādēļ zinu visas nabaga cilvēka grūtības un ciešanas. Strādāju jau vairāk kā 26 gadus vienā vietā un cenšos savu darbu darīt pēc labākās sirds apziņas.

Tādēļ ļoti lūdzu Jūs, kā savu deputātu Augstākā padomē, dariet, ko variet dēļ mana dēla apžēlošanas, tas būs Jums mūžam pateicīgs un ar savu darbu Jūsu pūles attaisnos [tā tekstā. – Dz. Ē.].

Ar visu cienību

Ernests Vecmanis Jaņa d.

Hospitāļu ielā 55 dz. 25

Rīgā.¹⁶

Nr. 24

Apliecinājums

Man, Vecmanim Ernestam Jaņa d., paziņots par to, ka mans iesniegums mana dēla Vecmaņa Emīla Ernesta d., kuru Latv. PSR IeM karaspēka Kara tribunāls notiesāja uz 15 gadiem katorgas darbos,

lietā izskatīts un lūgums atteikts, jo Latv. PSR VDM nav tiesīga pārskatīt tiesas lēmumu un notiesātos amnestē PSR Savienības Augstākās Padomes Prezidijs.

1946. gada 16. sept[embrī] paraksts: *Ernesta Vecmaņa paraksts*.¹⁷

Nr. 25

6865

9347

2021

PILN[ĪGI] SLEPENI

[194]6. [g.] 8. jūnijā.

2 – EK

MINISTRIJA

6/5629

[194]6. [g.] 19. septembrī.

LATVIJAS K(b)P CK SEKRETĀRA PAL[ĪGAM]

b[iedram] SOKURENKO

Rīgas pils[ēta].

Pilsonim VECMANIM Ernestam Jaņa d., dzīvojošam Rīgas p[ilsētā], Hospitāļu ielā Nr. 55, dz. 26 [tā tekstā, nevis “25” kā iesniegumā. – Dz. Ē.], paziņots par to, ka viņa iesniegums Latvijas K(b)P CK Sekretāram viņa dēla VECMAŅA Emīla Ernesta d., kuru Latv. PSR IeM karaspēka Kara tribunāls notiesāja uz 15 gadiem katorgas darbos, lietā izskatīts un lūgums atteikts, jo Latv. PSR VDM nav tiesīga pārskatīt tiesas lēmumu.

LPSR VDM “A” DAĻ[AS] PRIEKŠNIEKS

(BOKOVIKOVŠ)

3. nodaļas PRIEKŠNIEKS

(LOBANOVS)

Izpild[ītājs] – BINDEMANS.¹⁸

Emīla Vecmaņa atbrīvošana no apcietinājuma

Nr. 26

IZRAKSTS NO

Komisijas lietu izskatīšanai par personām, kuras izcieš sodu par politiskiem, dienesta un saimnieciskiem noziegumiem, sēdes PROTOKOLA.

Komisija priekšsēdētāja b[iedra] IGNATOVA N. F., locekļu b[iedru] ČEKALOVA V. J., MARKOVA P. I., JAKIMENKO I. D. sastāvā 1956. g. 5. septembrī, pamatojoties uz PSRS Augstākās Padomes Prezidija 1956. gada 24. marta Dekrētu “Par personu, kuras izcieš sodu par politiskiem, dienesta un saimnieciskiem noziegumiem, lietu izskatīšanu”, pārbaudījusi personu, kuras izcieš sodu PSRS MP VDK Cietumu daļas Atsevišķajā nometnes punktā, notiesāšanas pamatotību, nolēma:

ВЫПИСКА ИЗ ПРОТОКОЛА

заседания Комиссии по рассмотрению дел на лиц,
отбывающих наказание за политические, должностные
и хозяйственные преступления

Комиссия в составе председателя т. ИГНАТОВА И. Ф., членов т. т. ЧЕКАЛОВА В. Я.,
МАРКОВА П. И., ЯКИМЕНКО И. Д., .. 5 сентября 1956 г. проверив на основании Указа
Президиума Верховного Совета СССР от 24 марта 1956 года „О рассмотрении дел на лиц, отбывающих наказание за политические, должностные и хозяйственные преступления“ обоснованность осуждения лиц, отбывающих наказание в Отдельном лагерном пункте Тюремного отдела КГБ при СМ СССР постановила:

№№ и п.	Фамилия, имя, отчество, год и место рождения осужденного, каким судом, к какому сроку наказания и за какие преступления осужден	Мотивированное постановление Комиссии
4.	<p>ВЕЦМАНИС Эмиль Эрнестович, 1913 года рождения, уроженец г. Риги, Латвийской ССР.</p> <p>Осужден 16 мая 1946 года, Военным Трибуналом войск МВД Латвийской ССР, в городе Риге, по ст. 58-1 "а", УК РСФСР, с применением Постановления ЦИК СССР от 2 октября 1937 года, на 15 лет лишения свободы, с поражением в правах по п.п. "а", "б", "в", "г" и "е" ст. 31 УК РСФСР, сроком на 5 лет, с конфискацией лично принадлежащего имущества.</p> <p>Наказание отбывает с 31 октября 1945г.</p>	Ограничиться фактически отбытым сроком наказания, изпод стражи освободить со снятием судимости и ограничений.

п.п.

ВЫПИСКА ВЕРНА. Начальник Отдельного лагерного пункта
" 5 сентября 1956 года. Подпись: И. Соломонов 883

Komisijas lietu izskatīšanai par personām, kuras izcieš sodu par politiskiem, dienesta un saimnieciskiem noziegumiem, 1956. gada 5. septembra sēdes lēmums par Emila Vecmaņa atbrīvošanu (LVA, 1986-1-99, 8. sēj., 129. lp.)

Nr. p. k.	Notiesātā uzvārds, vārds, tēvavārds, dzimšanas gads un vieta, kādā tiesā, uz cik ilgu soda laiku un par kādiem noziegumiem notiesāts	Motivēts Komisijas lēmums
4.	VECMANIS Emīls Ernesta d., dzimis 1913. gadā Rīgas p[ilsētā], Latvijas PSR. Notiesāts 1946. gada 16. maijā Latvijas PSR IeM karaspēka Kara tribunālā Rīgas pilsētā pēc KPFSR KK 58-1a p[anta], piemērojot PSRS CIK [Centrālās izpildkomitejas] 1937. gada 2. oktobra Lēmumu, ar brīvības atņemšanu uz 15 gadiem, ar tiesību zaudēšanu pēc KPFSR KK 31. p[anta] "a", "b", "c", "d" un "f" p[unkta] uz 5 gadiem, ar personīgā īpašuma konfiskāciju. Soda izcieš kopš 1945. g. 31. oktobra.	Aprobežoties ar faktiski izciesto soda termiņu, no ieslodzījuma atbrīvot, noņemot sodāmību un ierobežojumus.

Komisijas priekšsēdētājs
Komisijas loceklī

(N. IGNATOVŠ)
(V. ČEKALOVŠ)
(P. MARKOVŠ)
(I. JAKIMENKO)

IZRAKSTS PAREIZS:

PSRS MP VDK CIETUMU DAĻAS
ATSEVIŠĶĀ NOMETNES PUNKTA PRIEKŠNIEKS
APAKŠPULKVEDIS paraksts (SOLOMONOVŠ)

1956. g. 5. septembrī.¹⁹

Nr. 27

Ien[ākošais] Nr. 66461

PSRS
IEKŠLIETU
MINISTRIJA
IeM Maskavas apgabala
PĀRVALDE
I Specdaļa
1956. g. 8. septembrī.
Nr. 6/28160 p[ilnīgi] s[lepeni]
MASKAVAS pils[ēta].

PILN[ĪGI] SLEPENI
eks[emplārs] Nr. I

BALTIJAS KARA APGABALA KARA TRIBUNĀLA PRIEKŠ-
SĒDĒTĀJAM – justīcijas ģenerālmajoram

b[iedram] GAVRILOVAM
Rīgas pils[ēta], Palasta iela 9.

550

Вх. № 66461

СССР
МИНИСТЕРСТВО
ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
УПРАВЛЕНИЕ МВД
Московской области
I Спецотдел
6 сентября 1956 г.
№ 6/28160
гор. МОСКВА

ВТ П-660
Вхо 08734
13. 9. 6 г.
СОВ. СЕКРЕТАРИАТ
экз. № 1

ПРЕДСЕДАТЕЛЮ ВОЕННОГО ТРИБУНАЛА ПРИБАЛТИЙСКОГО
ВОЕННОГО ОКРУГА - генерал-майору юстиции
тов. ГАВРИЛОВУ
гор. Рига, ул. Паласта, 9

Возвращаем архивное следственное дело № 99 в семи томах по обвинению ВЕЦМАНИСА Эмильса Эрнестовича и других.
Одновременно сообщаем, что ВЕЦМАНИС Э.Э. от дальнейшего наказания освобожден 6/IX-1956 года.
ПРИЛОЖЕНИЕ: дело 99 в семи томах.

НАЧАЛЬНИК I СПЕЦОТДЕЛА УМВД МО
полковник /КИРИЛОВ/
И.о. НАЧАЛЬНИКА 4 ОТДЕЛЕНИЯ
майор /ХЛУСТОВ/

IeM Maskavas apgabala pārvaldes 1. Specdaļas 1956. gada 8. septembra paziņojums par Emīla Vecmaņa atbrīvošanu 1956. gada 6. septembrī (LVA, 1986-1-99, 8. sēj., 134. lp.)

Atgriežam arhīva izmeklēšanas lietu Nr. 99 septiņos sējumos VECMAŅA Emīla Ernesta d. un citu apsūdzībā.

Vienlaicīgi paziņojam, ka VECMAŅIS E. E. no tālākas soda izciešanas atbrīvots 6/IX.1956.

PIELIKUMS: lieta [Nr.] 99 septiņos sējumos.

IeM M[ASKAVAS] A[PGABALA] P[ĀRVALDES] I SPECDAĻAS PRIEKŠNIEKS

pulkvedis *paraksts* /KIRILOVS/

4. NODAĻAS PRIEKŠNIEKA p[ienākumu] i[zpildītājs]

majors /ХЛУСТОВС/.²⁰

Viktora Zēberga (dz. 1926) atmiņas par Emīlu Vecmani

Atmiņas sniegtas: 2006. gada 14. jūnijā Latvijas vēstures institūtā Rīgā, Akadēmijas laukumā 1.

“Es dzīvoju Jelgavā un strādāju Jelgavas lokomotīvu depo par elektromontieri. Šā depo rajonā bija arī Ventspils, tāpēc es jau agrāk

biju bijis Ventspilī, bet toreiz vēl Emīlu Vecmani nepazinu. Kopš 1940. gada rudens es mācījos Rīgas Valsts tehnikumā Valdemāra ielas un Kronvalda bulvāra stūrī. Tehnikumā iestājos vēl Latvijas laikā, bet sāku mācīties 1940. gada rudenī padomju varas laikā. Klases audzinātājs man tehnikumā bija Silkalns. Tehnikums bija prestiža skola, un pēc tā beigšanas uzreiz varēja iestāties augstskolā. 1944. gada vasaras kauju laikā mums Jelgavā nodega māja, un tāpēc es pārcēlos uz Ventspili.

Ventspilī es griezos dzelzceļa depo, kur tiku pieņemts darbā. Mājiņā bija elektriķu darbnīca, kurā E. Vecmanis bija priekšnieks. E. Vecmanis uzreiz pieņēma mani darbā. Pēc kāda brīža ielika vācu priekšniecību. E. Vecmani tāpēc izlika no kabineta, bet viņa vietā nāca divi vācieši: oberleitnants Akerts un Ciperts, kurš pēc pakāpes bija kapteinis vai majors. Reālais priekšnieks tomēr tik un tā palika E. Vecmanis. Akerts bieži nāca pie strādniekiem, kad viņi dzēra tēju vai kafijas surogātu. Akerts bija Berlīnē studējis elektrotehniku, bet no 2. kursa paņemts armijā. Es labi runāju vāciski un sadraudzējos ar Akertu, kurš nebija nacists. Savukārt Ciperts bija NSDAP biedrs un nēsāja nacistu nozīmīti. Akerts "raustījās" no Ciperta un, ieraudzījis viņu nākam, parasti devās prom no strādniekiem.

Tvaika lokomotīves kurināja ar oglēm, kuras iecēla ar elektromotora palīdzību. Elektromotors bieži sadega. Kas to lai zina, varbūt kāds, taisot sabotāžu, to speciāli sabojāja. Ar rokām ogles lokomotīvē nevarēja iekraut, jo tas bija ļoti augsti. Ciperts parasti sūtīja mani kopā ar Akertu noņemt motoru.

E. Vecmanis bija ļoti inteliģents cilvēks, nelietoja alkoholu. Viņš bija stipri noslēgts un smalkjūtīgs. E. Vecmanis staigāja tumši brūnā Latvijas laika dzelzceļnieka formā un cepurē ar ausīm, kuras varēja apakšā zem zoda sapogāt. Kara laikā lietuvieši arī visi valkāja pirmskara formas. E. Vecmanis dzīvoja aiz darbnīcas ielā, kur jau no cara laikiem bija dzelzceļnieku mājas. E. Vecmanim bija labs dzīvoklis ar Ulmaņa laika mēbelēm. E. Vecmanis aicināja mani pie sevis ciemos, parasti ne vienu, bet kopā ar citiem (diviem vai trim) dzelzceļniekiem. E. Vecmani ļoti interesēja, ko man stāstījis Akerts.

Es neko nezināju par organizāciju "Latvijas Centrālā padome" (LCP). Nojautu, ka E. Vecmanis ir nacionāli noskaņots. Varbūt par E. Vecmaņa darbību LCP zināja vīrs, ar kuru es parasti gāju pie E. Vecmaņa ciemos uz viņa dzīvokli. Šis vīrs, kura uzvārdu neatceros, bija ierēdnis un kārtoja papīrus.

E. Vecmanis bija labs speciālists radiolietās. Radio nedrīkstēja klausīties, bet visi saprata, ka E. Vecmanis to noteikti dara.

Dzīvojot Ventspilī, es mācījos ģimnāzijas pēdējā – 7. klasē. Ventspils ģimnāzijas ēkā bija lazarete, bet skolēni mācījās kādā mājā. E. Vecmanis atbalstīja, ka es eju ģimnāzijā, bet vācieši to varbūt pat nezināja.

Kapitulācijas dienā vācieši pazuda. E. Vecmanis sacīja, lai neviens nekur neiet, jo dzelzceļnieki ir vajadzīgi visiem. Visi sēdēja Ventspils stacijā divas diennaktis. Tad atbrauca padomju varas pārstāvis – ebrejs Davidovs, kurš saaicināja visus stacijā un izdeva apliecības uz avīžu papīra ar štempeli.

1945. gada 10. vai 11. maijā E. Vecmanis uzaicināja mani pie sevis un iedeva mugursomu, kurā bija četrkantīga kaste ar raidītāju. E. Vecmanis sacīja, ka viņš raidītāju nedrīkst pie sevis glabāt. E. Vecmanis iedeva adresi Tārgales un Ugāles ielas rajonā, uz kurieni man vajadzēja aiznest mugursomu. Es aiznesu raidītāju uz doto adresi, kur bija liela divstāvu koka īres māja. Mājas otrajā stāvā nodevu mugursomu kādam liela auguma vīram ar retiem matiem galvas vidū. Iespējams, ka šī vīra uzvārds bija Dombrovskis. Precīzi šī vīra uzvārdu neatceros.

Ventspilī sāka uz ielām tvarstīt jauniešus un ņemt padomju armijā. Man bija ideja braukt uz Rīgu un studēt. Es remontēja tvaika lokomotīves, tāpēc zināju to vadītājus un ar kādu lokomotīvi tiku prom no Ventspils. Dzelzceļš ar vācu platuma sliedēm toreiz bija tikai līdz Slokai, kur es pārsēdos citā vilcienā un aizbraucu līdz Rīgai.

Rīgā, Skolas ielā, pretī tagadējai Igaunijas vēstniecībai bija filtrācijas punkts, kurā es nosēdēju diennakti un samērā viegli tiku cauri.

Gribēju iestāties Latvijas Valsts universitātē (LVU), bet tur neatzina manu Ventspilī iegūto vācu laika diplomu par ģimnāzijas beigšanu. Tad noliku eksternu 9. (tagad Natālijas Draudziņas) ģimnāzijā un iestājos LVU Mehānikas fakultātes Elektrotehnikas nodaļā. Laboratorijas fakultātei atradās Kronvalda bulvārī. Studējot LVU, strādāju vagonu depo Ganību dambī par dežurantu. Reāli es tur naktīs gulēju.”

Dokumentus un atmiņas publicēšanai
sagatavojis un komentējis
Dzintars Ērglis

ATSAUCES UN PIEZĪMES

- ¹ *Latvijas Nacionālais arhīvs – Latvijas Vēstures arhīvs* (turpmāk: LVA), 1986–1–99, 7. sēj., 256. lp. (tulkojums no krievu valodas). Liela daļa no šīs lietas apsūdzības slēdziena (sk.: LVA, 1986–1–99, 7. sēj., 256.–299. lp.) jau agrāk publicēta, sk.: Dzintars Ērglis (2003). Padomju represīvo orgānu izvirzītās apsūdzības Latvijas Centrālajai padomei. *Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls*, 3, 158.–166. lpp.
- ² LVA, 1986–1–99, 7. sēj., 260. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ³ LVA, 1986–1–99, 7. sēj., 269. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ⁴ Hilda Vosa, dzim. Bankevica (1917–2000) – nacionālo partizānu sakar-niece un LCP atbalstītāja Ventspilī. 1936. gadā beidza dārzkopības skolu un strādāja Valmieras apriņķa Alojās pagastā par dārznieci. 1937. gadā strādāja Gulbenē par kasieri Centrālās savienības “Turība” nodaļā. 1938. gadā apprecējās un līdz 1944. gadam bija Gulbenē mājsaim-niece. 1944. gada martā pārcēlās dzīvot no Gulbenes uz Bauskas apriņķa Iecavu, bet 1944. gada septembrī – uz Ventspili. Arestēta 1946. gada 5. janvārī un notiesāta uz 10 gadiem. Atbrīvota 1955. gadā.
- ⁵ LVA, 1986–1–99, 7. sēj., 270. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ⁶ LVA, 1986–1–99, 7. sēj., 283. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ⁷ LVA, 1986–1–99, 7. sēj., 288. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ⁸ LVA, 1986–1–99, 7. sēj., 289. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ⁹ Kārlis Rārs (1902–?) – ekonomists, 1934.–1938. gadā Finanšu ministrijas darbinieks, 1941.–1944. gadā Rīgas pilsētas valdes dzīvokļu nodaļas kontrolieris, biedrības “Daugavas Sargs” loceklis, 1941. gadā pašaizsardzības vienības dalībnieks, no 1944. gada augusta vācu okupācijas laika Aizsargu organizācijas loceklis. 1944. gada septembrī pārcēlās no Rīgas uz Ventspili. LCP darbojās no 1944. gada oktobra. Arestēts 1945. gada 28. maijā un notiesāts uz 20 gadiem.
- ¹⁰ LVA, 1986–1–99, 7. sēj., 297. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ¹¹ LVA, 1986–1–99, 7. sēj., 310. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ¹² LVA, 1986–1–99, 7. sēj., 335., 336. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ¹³ LVA, 1986–1–99, 7. sēj., 353. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ¹⁴ Jānis Kalnbērziņš (1893–1986) – PSKP biedrs kopš 1917. gada. 1919. gadā sarkano strēlnieku vienībā piedalījās kaujās par Padomju Latviju. Pēc tam pilsoņu kara dalībnieks Krievijā. 20.–30. gados pārmaiņus darbojās Maskavā un nelegālajā pagrīdes darbā Latvijā (partijas pseidonīmi Zaķis un Vecais). Beidzis 1929. gadā J. Marhļevska Rietumtautu komunistisko universitāti un 1933. gadā Sarkanās profesūras institūtu. 1925.–1928. gadā nelegālists Latvijā. Pēc tam strādāja VK(b)P Maskavas organizācijā, no 1935. gada – Kominternes Latviešu sekcijā. 1936. gadā atkal nosūtīts no PSRS nelegālajā darbā uz Latviju. 1937. gadā LKP CK pagrīdes sekretariāta loceklis. 1938. gadā ievēlēts par nelegālās LKP CK sekretāru. 1939. gada jūlijā arestēts, 1940. gada 21. jūnijā atbrīvots no cietuma. No 1940. līdz 1959. gadam LKP CK 1. sekretārs, 1941.–1951. gadā vienlaikus arī LKP Rīgas pilsētas komitejas 1. sekretārs. 1941.–1952. gadā VK(b)P CK locekļa kandidāts. 1952.–1971. gadā PSKP CK loceklis. 1957.–1961. gadā PSKP CK Prezidija locekļa kandidāts. 1959.–1970. gadā

LPSR APP priekšsēdētājs un vienlaikus no 1960. gada PSRS APP priekšsēdētāja vietnieks. No 1970. gada Vissavienības nozīmes personālais pensionārs.

- ¹⁵ Šeit E. Vecmaņa tēvs kļūdījās, jo īstenībā E. Vecmanis tika arestēts 1945. gada 31. oktobrī, bet Latvijas PSR Iekšlietu ministrijas karaspēka Kara tribunāls Rīgā viņam 1946. gada 16. maijā piesprieda brīvības atņemšanu uz 15 gadiem ar tiesību zaudēšanu uz pieciem gadiem un personīgā īpašuma konfiskāciju.
- ¹⁶ *LVA*, 1986–1–99, uzraudzības lieta, 1. sēj., 59. lp. Ernesta Vecmaņa iesnieguma tulkojumu krievu valodā sk.: *LVA*, 1986–1–99, uzraudzības lieta, 1. sēj., 58. lp.
- ¹⁷ *LVA*, 1986–1–99, uzraudzības lieta, 1. sēj., 60. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ¹⁸ *LVA*, 1986–1–99, uzraudzības lieta, 1. sēj., 61. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ¹⁹ *LVA*, 1986–1–99, 8. sēj., 129. lp. (tulkojums no krievu valodas).
- ²⁰ *LVA*, 1986–1–99, 8. sēj., 134. lp. (tulkojums no krievu valodas).